

Interreg
CENTRAL EUROPE

European Union
European Regional
Development Fund

InduCult2.0

ANALIZA INDUSTRIJSKE KULTURE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Sisak, srpanj 2017. godine

IMPRESSUM

NAKLADNIK: SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

ZA NAKLADNIKA: IVO ŽINIĆ, ŽUPAN SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

AUTORI:

MARIJA LJUBEŠIĆ RADOČAJ

VLATKO ČAKŠIRAN

SNJEŽANA TOMAŠEVIĆ

FOTOGRAFIJE KORIŠTENE U PUBLIKACIJU VLASNIŠTVO SU TURISTIČKE ZAJEDNICE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE I GRADSKOG MUZEJA SISAK

NAKLADA:

600 PRIMJERAKA

PUBLIKACIJA JE PRIPREMLJENA U SKLOPU PROJEKTA „INDUCULT2.0“ KOJIEG FINANCIRA EUROPSKA UNIJA SREDSTVIMA PROGRAMA INTERREG SREDIŠNJA EUROPA 2014 - 2020

OVA PUBLIKACIJA IZRAĐENA JE UZ POMOĆ EUROPSKE UNIJE. SADRŽAJ PUBLIKACIJE ISKLJUČIVA JE ODGOVORNOST SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE I NE ODRAŽAVA NUŽNO STAJALIŠTA EURPSKE UNIJE.

SISAK, SRPANJ 2017. GODINE

SADRŽAJ

1 SAŽETAK	2
2 UVOD	3
3 EGIONALNI STATUS I MOGUĆNOSTI	3
4 ARGUMENTI	13
5 SLJEDEĆI KORACI	15
6 MEĐUNARODNA SURADNJA	16
7 ZAKLJUČCI	16
8 KONTEKST	18

1 SAŽETAK

Pred vama je publikacija s analizom industrijske kulture Sisačko-moslavačke županije čiji je cilj prepoznati i uspostaviti koncept regionalnog identiteta industrijske kulture u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Koncept industrijske kulture pruža mogućnost uvida o identitetu i korištenju zaboravljenih potencijala grada i županije u suradnji s proizvodnim, obrazovnim i kulturnim institucijama koje mogu pružiti i ubrzati razvoj sektora kulture i obrazovanja, turizma, inovacija i kreativnih industrija.

Analiza industrijske kulture Sisačko-moslavačke županije predstavlja uvod u izradu regionalne i transnacionalne strategije o industrijskoj kulturi te sadrži analizu regionalnog statusa i buduće smjernice u razvoju industrijske kulture Županije.

Publikacija je namijenjena tijelima na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, sektorskim agencijama, interesnim skupina, obrazovnim i istraživačkim tijelima i poslovnim organizacijama te pruža osnovne informacije o ulozi i analizi industrijske kulture u regionalnom razvoju.

2 UVOD

Industrijska kultura Sisačko-moslavačke županije čini važnu, neophodnu komponentu kulturnog djelovanja i razvoja Županije. U cilju planiranja strateškog upravljanja industrijskom kulturom Sisačko-moslavačke županije u narednom razdoblju do 2020. godine, analiza industrijske kulture je u skladu sa smjernicama Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020.

Razvoj i upravljanje kulturnim planiranjem Županije pruža dodatne lokalne vrijednosti koje služe kao temelj društvenom i gospodarskom napretku, međunarodnoj prepoznatosti i konkurentnosti Županije.

Percepcija županije kao starog industrijskog područja često se i dalje negativno provlači dok istovremeno, Županija ima ogromne potencijale za korištenjem industrijske baštine u svrhu promicanja pozitivnog regionalnog branda koji se odnosi na povijest, tradiciju i inovacijski kapacitet industrijske baštine.

Industrijska kultura Županije ima ulogu u razvoju gospodarstva koja se temelji na industrijskom nasljeđu područja, infrastrukture, tradicije i kulture njezinih stanovnika.

Industrijska kultura Županije može se iskoristiti za novi početak gospodarskog razvoja i održivog zapošljavanja na regionalnoj razini, kao i za turističke, kulturne ili muzejske svrhe. Industrijska područja Županije mogu postati kvalitetni životni prostor za stvaranje kreativne industrije.

3 REGIONALNI STATUS I MOGUĆNOSTI

3.1 Regionalni status

Grad Sisak, je bio važan industrijski centar Republike Hrvatske 20. stoljeća po jakoj tradiciji u obrtu i industriji, te jedan od gradova s bogatom industrijskom baštinom. Industrijska baština ne obuhvaća samo industrijske objekte već i industrijske krajolike, radnička stambena naselja, strojeve, arhivsku građu te određuje stupanj razvoja određenog prostora i njegovu važnost u određenom povijesnom razdoblju. Ako danas promatramo povijesni razvoj grada Siska onda možemo ustvrditi kako je on, zahvaljujući svojoj industriji, u jednom dužem razdoblju svoga postojanja bio važno gospodarsko središte. Industrijska baština je stoga sastavni dio njegove povijesti. Gledajući početke toga razvoja, u predindustrijskoj fazi, možemo vidjeti kako je njegova pozicija osiguravala povoljan gospodarski napredak. U početku se tu radilo o tranzitnoj trgovini koja je uvjetovala podizanje velikih skladišta. Takvi objekti postali su temelj napretka grada, a građeni su i u vrijeme početka industrijskog razvoja, u drugoj polovici 19. stoljeća. Oni danas stoje kao uspomena na početke razvoja grada. Na takve skladišne objekte nadovezivali su se prvi industrijski objekti.

Gradski identitet grada Siska čini industrijska baština od koje se ističu stare pivovare, industrija nafte nekadašnji „Shell“ danas „INA rafinerija“; nekadašnja tvornica pića Peter Teslić - današnja „Segestica“ te „Munjara“ koja je bila prvo električno

postrojenje iz 1907. godine. Sva ta industrijska postrojenja utjecala su na razvoj grada i njegov vizualni identitet.

3.1.1 Industrijske građevine/kompleksi grada Siska

1 Žitni magazin

Žitni magazin nije tipična industrijska građevina, jer je nastala oko 1765. godine na području tadašnjeg Vojnog Siska i predstavlja onakav gospodarski uzlet grada koji će uslijediti u 19. stoljeću. Žitni magazin je služio kao skladište za žitarice koje su tu stizale brodovima iz plodnog Banata i od tuda su bile transportirane prema Karlovcu i dalje prema moru. Oko tog skladišta ubrzo se razvilo naselje pod nazivom Vojni Sisak koje se razvijalo upravo zahvaljujući riječnoj trgovini. To je naselje funkcioniralo do ujedinjenja s Civilnim Siskom 1874. godine. Zgrada žitnog magazina danas stoji zapuštena, no unatoč tome predstavlja najstariji gospodarski objekt u gradu Sisku.

2. Kaptolski žitni magazin

Izgrađen je početkom 19. stoljeća u blizini zgrade Malog kaptola uz rijeku Kupu. Bio je omeđen glavnom gradskom prometnicom i rijekom što mu je omogućavalo povoljan gospodarski položaj. Srušen je 1954. godine.

3. Holandska kuća

Kuća se nalazi u glavnoj gradskoj ulici i svojim specifičnim pročeljem razlikuje se od ostalih objekata. Upravo prema tom pročelju dobila je i naziv „Holandska kuća“. Građena je polovicom

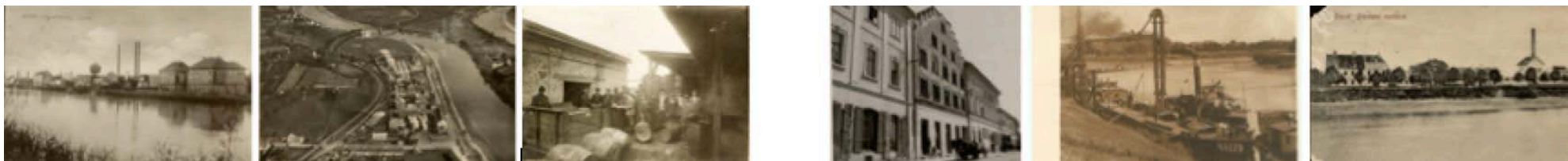
19. stoljeća i jedno je od posljednjih velikih skladišta koji su u to vrijeme izgrađeni u gradu. Donji dio kuće služio je kao trgovački prostor, dok je gornji dio služio kao skladište.

4. Skladište Müller

Zgrada je građena između 1858. i 1861. godine, a sastoji se od stambenog i trgovačkog prostora koji gleda na glavnu ulicu i od skladišnog prostora koji se nalazi unutar dvorišta. U skladištu je očuvana gredna konstrukcija koja prostoru daje izrazitu ambijentalnu vrijednost. U posjed obitelji Müller dolazi 1908. godine i danas je u njihovom vlasništvu.

5. Pivovara

Intenzivna proizvodnja piva u gradu Sisku započinje 1855. godine kada poduzetnik Novak, porijeklom Čeh, otvara svoju pivovaru na desnoj obali rijeke Kupe u tadašnjem Vojnom Sisku. U njegovom je vlasništvu bila sve do 1872. godine kada ju preuzima Matija Förster, koji je otvorio i prvu pivnicu u sklopu tvornice. Godine 1876. kupuje ju Mavro Blau koji je postavio prve strojeve za proizvodnju. Godine 1895. pivovaru kupuje trgovac Samuel D. Aleksander. Budući kapacitet pivovare nije bio dovoljan on se odlučuje na izgradnju veće i modernije na području Zibela. S druge strane staru je pivovaru pretvorio u tvornicu slada i leda, a nakon toga u skladište. Zgrada stare pivovare danas predstavlja najstariji industrijski objekt u gradu Sisku, dok se na mjestu nove pivovare na Zibelu danas nalazi gradsko klizalište i tek se prema nekim elementima nazire stara zgrada. Samo još ispod klizališta očuvani veliki podrumi nekadašnje pivovare.

6. Ciglane

Ciglarska industrija sa svojim razvojem započinje u drugoj polovici 19. stoljeća i to ponajviše zahvaljujući talijanskim poduzetnicima koji se naseljavaju u gradu poput Fulle, Cettola i Colussija. Uz njih je u susjednom Galdovu bio i Stiić. Ciglane su se nalazile na rubnim dijelovima grada uz kvalitetna gliništa. U početku se radilo prvenstveno o manufakturnoj proizvodnji, a početkom 20. stoljeća dolazi do modernizacije. Kasnije se javljaju ciglane Momčilović, Beck, Janeković, Bauer & Plevnik, Popovi. Do kraja Drugog svjetskog rata broj ciglana se drastično smanjio te je formirana ciglana „Odra“ na temeljima nekadašnje ciglane Mije Popovića. Do kraja 70 - ih godina 20. stoljeća ciglarska industrija prestaje s radom i do danas su očuvane samo ciglarske jame na rubnim dijelovima grada.

7. Pilana Drach u Capragu

Povijest ove pilane seže u 19. stoljeće kada ju osniva belgijanac Albert Lamarch 1885. godine. Nakon njega prelazi u vlasništvu tvrtke A. G. Mercier iz Bruxellesa da bi 1914. godine došla u vlasništvo Moritza Dracha iz Beča. Pilana je funkcionirala do razdoblja nakon Drugog svjetskog rata. Zapošljavala je veliki broj radnika, a iskorištavala je drveno bogatstvo šireg sisačkog područja. Postrojenja danas više nema.

8. Gradska klaonica

Klaonica je izgrađena 1880. godine na području Zelenog brijega, tada pustog i nenaselelog dijela grada. S vremenom je postala premala za potrebe rastućeg grada pa je proširivana i modernizirana. Danas je zgrada djelomično izmijenila svoj izgled, no zadržala je istu funkciju. Zbog toga je to danas objekt s

najdužim kontinuitetom rada u gradu Sisku.

9. Parno kupalište u Vrbini

Parno kupalište predstavlja jedinstven primjer kupališnog graditeljstva u gradu Sisku. Izgradio ga je sisački graditelj Andrija Colussi 1892. godine i tada je bila najmodernija kupališna ustanova u gradu. Bilo je smješteno uz samu kupsku obalu. Imala je svoj parni stroj koji je omogućavao zagrijavanje vode i postizanje optimalnih temperatura u svako doba godine. Kasniji vlasnik Mijo Popović pretvara taj prostor u Tvornicu namještaja. Danas tek rijetki znaju njegovu prvobitnu namjenu.

10. Gradska munjara

Dodatan zamah razvoju industrije na početku 20. stoljeća dala je izgradnja Gradske munjare Sisak 1907. godine. Zahvaljujući odlukama Gradskog zastupstva odlučeno je kako je električna energija od velikog značaja za razvoj grada, pa je navedene godine nakon provedenog natječaja, izgradnju povjerila Čehu Františku Křižiku iz Praga. Proizvedeći istosmjernu struju nije uspijevala podmiriti sve potrebe grada, no pokazala je kako s jednom takvom investicijom grad može polučiti znatne gospodarske uspjehe. Munjara je djelovala sve do 1947. godine kada prestaje s radom zbog spajanja grada na dalekovod s izmjeničnom strujom. Zgrada Munjare još i danas stoji na istom mjestu, ali je potpuno zapuštena.

11. Tvornica tanina

Tvornicu taninu izgradio je Bečanin Herman Schnabel, 1915. godine, u vrijeme I. svjetskog rata. Tvornički kompleks bio je smješten uz željezničku prugu Sisak - Zagreb što joj je olakšavalo

distribuciju robe. Za vrijeme Prvog svjetskog rata tvornica je iskoristila veliku potražnju za taninom, no nakon rata proizvodnja je opala. Vlasnici tvornice tada su se udružili u kartel Tanin d. d., koji je strogo kontrolirao količinu i kvalitetu proizvodnje. Nakon II. svjetskog rata tvornica mijenja ime u Tvornicu tanina i furfurola, a radila je do 1969. godine kada je donesena odluka o likvidaciji. Danas su postrojenja tvornice tek fragmentarno očuvana i devastirana neadekvatnim intervencijama.

12. Industrijsko poduzeće Mije Popovića

Građevinski poduzetnik Mijo Popović svoju je djelatnost intenzivno razvijao od 20 - ih godina 20. stoljeća. Godine 1923. kupio je od gradske općine zemljište s velikim kanalom, kojeg je kanalizirao i zatrpao, te počeo izgrađivati svoje tvornice. Najprije je podigao strojnu bravariju i stolariju, te parnu pilanu. Nakon toga je izgradio paromlin koji je nosio naziv „Odra“, a 1932. godine podigao je i tvornicu parketa. Godine 1927. kupio je parnu ciglanu Vilka Becka čime je osigurao vlastitu proizvodnju građevinskog materijala. Danas je od toga kompleksa ostao samo dio mlina koji se nalazi u sklopu Mlina i pekare „Ljudevit Posavski“.

13. Tvornica alkoholnih pića Petra Teslića

Nastala je na temelju nekadašnje Pecare d. d. osnovane u vrijeme I. svjetskog rata. Teslić je otkupom dionica postao većinski vlasnik 1923. godine i od tada je neprestano modernizirao i unapređivao proizvodnju. Tvornica se sastojala od niza pogona u kojima se proizvodila široka paleta proizvoda. Nalazila se neposredno uz željezničku prugu što joj je omogućavalo povoljniju distribuciju robe. Tvornički kompleks danas je djelomično očuvan. Danas je to tvornica Segestica 1919 d.o.o.

14. Staklana

Staklana Petra Teslića nalazila se uz Jodno lječilište i nastala je iz potrebe za proizvodnjom vlastite ambalaže 1932. godine. Kapacitet tvornice je bio takav da je mogao zadovoljiti sve potrebe za bocama i šupljem staklu. U velikoj prostoriji staklane nalazila se velika peć za taljenje stakla, koja je radila neprekidno. Ispred nje se nalaze poluautomatski strojevi za proizvodnju boca. Sirovine za boce unosile su se sa stražnje strane peći poluautomatski. Prestaje s radom 1938. godine, a strojevi su bili prodani. Tvornički kompleks je i danas u većini očuvan, ali služi kao skladišni prostor.

15. Jodno lječilište

Jodno lječilište izgrađeno je 1932. godine na temelju prethodnih istraživanja koje je proveo Petar Teslić, a koji su doveli do otkrića visokokvalitetne jodne vode. Zahvaljujući tome Sisak je dobio epitet lječilišno središta. Zgradu je projektirao inženjerski biro Rumpel iz Dresdena i osmišljena je zajedno s parkovnim prostorom. Zgrada i danas ima zdravstvenu funkciju, ali ne onakvog tipa kao što je zamislio Teslić.

16. Shell

Rafinerija nafte Shell, danas INA - Rafinerija nafte Sisak, puštena je u pogon 1927. godine. No, još 1921. godine, Anglo - jugoslavensko petrolejsko dioničko društvo iz Zagreba gradi prve rezervoare u koje je dovožen petrolej i nafta. S vremenom je ta lokacija postala interesantna za izgradnju jednog većeg postrojenja za preradu i skladištenje nafte. Teško je stradala za vrijeme savezničkih bombardiranja u II. svjetskom ratu, te je nakon rata došlo do širenja i modernizacije tvornice. Stari pogoni

Shell - a postepeno gube na značenju i danas su većinom napušteni.

17. Talionica Caprag

Radovi na njezinoj izgradnji započeti su 1938. godine, a prva visoka peć zapaljena je 1939. godine što je označilo početak proizvodnje. Nakon Drugog svjetskog rata ta je industrija poznata pod nazivom Željezara Sisak i bila je jedan od giganata socijalističkog razdoblja s gotovo 15.000 zaposlenih. Njezina proizvodnja izlazila je izvan okvira tadašnje države i bila je prepoznata na svjetskoj razini. Nažalost originalni pogoni nisu sačuvani, ali je sačuvan čitav kompleks koji se razvijao nakon Drugog svjetskog rata iako je i on podložan devastaciji. Neizostavan dio proizvodnog kompleksa je i stambeno naselje koje se razvijalo u njegovoj neposrednoj blizini sa svom svojom komunalnom infrastrukturuom. U naselju se nalazi i poznati Park skulptura nastao u sklopu Kolonije likovnih umjetnika Željezare Sisak od 1971. do 1990. godine. Park je danas zaštićeno kulturni dobro. Na taj način proizvodni i stambeni sklop čine jednu nerazdvojnu cjelinu.

18. Tvornica šešira Galdovo

Formiranje tvornice započelo je 1921. godine, a s radom je započela 1923. godine. Podignuta je na mjestu nekadašnje Kraljevske pastuharne uz rijeku Savu. To je bio veliki tvornički kompleks s proizvodnim i skladišnim zgradama, te upravnom zgradom uz samu glavnu cestu. Nakon Drugog svjetskog rata tvornica je osim šešira proizvodila i vatrogasne i zaštitne kacige, te je na taj način prenamijenila svoju proizvodnju. Danas se na tom prostoru nalaze postrojenja za remont riječnih brodova, a dio zgrada je sačuvan.

19. Tvornica finih koža „Siscia“

Tvornica za izradu finih koža i tvornica rukavica „Siscia“ počinje s radom 1920. godine u staroj Pelešovoj kući u današnjoj Lađarskoj ulici uz kupsku obalu. Ta je kuća poznata i po tom što je u njoj od 1869. - do 1871. djelovala prva sisačka tiskara tiskara Josipa Vončine. Vlasnik je bio trgovac Mavro Fischer. Svoju proizvodnju obustavila je 1929. godine. Danas je ta kuća očuvana i dio je Obrtničke škole u Sisku.

20. Tvornica cipela „Kupa“

Tvornica cipela „Kupa“ započela je s radom 1922. godine i bila je smještena u neposrednoj blizini Tvornice finih koža „Siscia“ u današnjoj Lađarskoj ulici. Godine 1923. mijenja ime u „Tvornica cipela d. d.“ Vrlo brzo od osnutka prestala je radom, 1925. godine. Interesantno je da je interes za pokretanje tvornice ovakvog tipa u Sisku bio velik jer su tvornicu nastojale otvoriti češke firme „Bruml“ i „Bata“. Zgrada tvornice danas nije očuvana.

21. Lučka postrojenja

Sisačka luka na lijevoj obali rijeke Kupe, između ušća Odre u Kupu i velikog zavoja počela se izgrađivati od druge polovice 19. stoljeća. Prije toga je glavni pretovarni centar bio na desnoj obali na području nekadašnjeg Vojnog Siska. Kada se Kupa počela planski produbljivati tako je bio otvoren put brodovima do mjesta na kojem su izgrađena nova postrojenja. Kombinacija riječnog i željezničkog prometa odredila je razvoj grada u 20. stoljeću. Luka se prostirala sve do zgrade Malog kaptola i tuda je prolazila i željeznička pruga. Radi lakše manipulacije robom gradska općina

1902. kod Malog kaptola postavlja parnu dizalicu, a tvrtka „Udružena sisačko - capraška skladišta“ postavlja tzv. „elevator“ kod željezničkih skladišta na mjestu gdje se sada nalaze velike dizalice. Na taj način luka je bila djelomično modernizirana. Lučka postrojenja i danas postoje te čekaju intenziviranje riječnog prometa. Danas lukom dominira veliki silos koji se započeo graditi za vrijeme NDH, a dovršen je nakon rata.

22. Željeznički most

Most preko rijeke Kupe koji je omogućio razvoj prometnog pravca prema Bosni i Slavoniji. Građen je u 1882. godine i bio je prvi takav most s metalnom konstrukcijom u gradu. Nažalost, pri završetku Drugog svjetskog rata bio je uništen, ali je temeljito obnovljen u 50 - im godinama 20. stoljeća. Njegova prepoznatljiva metalna konstrukcija suprotstavlja ga spomenutom ciglenom mostu za cestovni prijevoz. Udaljeni tek kilometar i pol jedan od drugog predstavljaju važne vizualne simbole grada.

23. Most preko rijeke Save u Galdovu

Most su izgradili privatni poduzetnici Guido Pongratz i Milan Šipuš, 1884. godine. Imao je metalnu konstrukciju i bio je prvi moderni most koji je prešao rijeku Savu. Prometno je povezao Sisak s Moslavinom. Danas originalnog mosta više nema, već se na tom mjestu nalazi obnovljeni most iz 80 - ih godina 20. stoljeća.

24. Stari most

Gradnja je trajala od 1925. do 1934. godine. Pušten je u promet 1934. godine i bio je prvi most takve vrste na sisačkom području. Građen je od opeke prema projektu ing. Milivoja Frkovića. Sastoji se od četiri velika luka koji svojom ljepotom i prepoznatljivošću

predstavljaju važan gradski simbol. Prije njega se na istom mjestu nalazio drveni most koji zbog dotrajalosti i intenziteta prometa više nije mogao funkcionirati.

25. Željeznički kolodvor

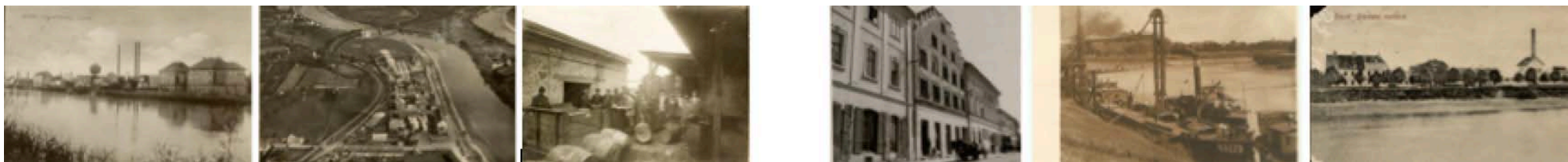
Sisački željeznički kolodvor datira iz 1862. godine kada je puštena u promet pruga Sisak - Zagreb - Zidani most. Pruga je imala veliki značaj za razvoj grada budući je modernizirala promet koji je prije toga išao isključivo rijekom. Kolodvor je izgrađen uz sam centar grada i u blizini lučkih postrojenja. Do 1882. pruga je završavala na tom kolodvoru, a od tada se produžuje prema Slavoniji i Bosni. Kolodvor je bio potpuno opremljen za prihvata putnika, a djelomično i robe. Kasnije je nešto niže od kolodvora podignut skladišni kompleks koji je zajedno s riječnom lukom činio važnu osnovicu sisačkog gospodarstva.

26. Željeznički kolodvor Caprag

Željeznički kolodvor se razvio nakon što je pruga prešla rijeku Kupu te se produžila sve do Slavonije i Bosne. Ubrzo se tu razvilo niz većih tvornica zbog kojih je taj kolodvor imao veliku gospodarsku važnost. Prije svega je tu bila pilana Drach, zatim Shell i na kraju Talionica. Nakon II. svjetskog rata kolodvor je imao veliku važnost u prijevozu velikog broja radnika u tadašnje gigante Željezaru i Rafineriju. Manjeg je opsega nego centralni kolodvor u Sisku.

27. Domobranska vojarna

Vojarna je izgrađena 1892. godine prema projektu zagrebačkog graditelja Kune Weidmanna. Graditelj je bio sisački građevinski poduzetnik Andrija Colussi. Bila je namijenjena za smještaj 27.

domobranske pukovnije koja je svoje sjedište imala u Sisku. Zgrada je sve do današnjeg vremena služila u vojne svrhe. Prepoznatljiva je po svoja dva tornja s metalnim ukrasima, te po prikazi vojnika sa sabljom koji se nalazi na krovu vojarne.

28. Trafostanica Sisak 1

Početak izgradnje trafostanice bio je za vrijeme Drugog svjetskog rata kada je postojala težnja prema dovođenju izmjenične struje u grad Sisak. No do završetka projekta došlo je 1947. godine kada je Sisak konačno dobio kvalitetnu opskrbu strujom, a Gradska munjara je prestala s radom. Trafostanica se još i danas nalazi na području Zelenog brijega.

29. Vodotoranj

Projekt za izgradnju napravila je zagrebačka arhitektica Minka Jurković 1943. godine. Zbog ratnih uvjeta radovi na njegovu dovršenju nisu bili završeni. Nastavak izgradnje započinje 1947. i završava 1950. godine. Vodotoranj predstavlja jedan od najvažnijih infrastrukturnih objekata grada Siska. Njegovom izgradnjom grad je konačno dobio vodovodnu mrežu i pitku vodu. Do vremena izgradnje građani su se koristili bunarima u kojima je voda bila loše kvalitete. Vodotoranj se nalazi na najvišem djelu grada Siska i dominira prostorom.

30. Paromlin „Posavina“ Hermana Weissa

Vlasnik paromlina „Posavina“ bio je trgovac iz Kratečkog, Herman Weiss. On je 1911. godine izgradio svoje postrojenje na području grada koje se naziva Vrbina, uz kupsku obalu. Mlin je uspješno radio do 1928. godine kada ga je zahvatio veliki požar. Nakon toga vlasnik više nije pokretao proizvodnju. Danas zgrada nije očuvana.

31. Tvornica svijeća „Iskra“

Osnovana je 1923. godine u kući Đure Hatića u današnjoj Lađarskoj ulici. Nije poznato do kada je radila. Zgrada Hatićeve kuće danas je očuvana.

32. Parna pilana Josipa Engela

Parnu pilanu podigao je 1907. godine u Tomislavovoj ulici Josip Engel, na posjedu svoga oca Janka. Vodio ju je sve do svoje smrti 1935. godine, kada poslove preuzima njegov zet Pavao Febo. Poslovanje će trajati do kraja Drugog svjetskog rata kada prestaje s radom.

33. Tvornica sumporne kiseline i galice

Tvornica je podignuta 1942. godine na nekadašnjem sportskom igralištu „Slavije“ iz Teslićeve staklane, a predstavlja začetak kemijske industrije „Radonja“, odnosno „Herbos“. Proizvodila je modru galicu, sumpornu kiselinu i umjetna gnojiva. Od 1947. godine nosi naziv Tvornica vinske kiseline i kisika „Radonja“. Godine 1992. mijenja ime u „Herbos“, te funkcionira i danas.

34. Radničko naselje Drach

Pilana Drach izgradila je 1938. godine svoje radničko naselje uz današnju Petrinjsku cestu. Napravljeno je devet objekata, od toga osam prizemnica, a deveta zgrada, danas srušena, bila je jednokatnica i služila je kao radnički dom, koja je u prizemlju imala zajedničke društvene prostorije, veliku dvoranu i čitaonicu,

a na katu stanove. Kuće su bile zidane prizemnice sa po dva stana u svakoj kući, koji se sastoje od kuhinje, dvije sobe, ostave i zasebnog nužnika. Svakoj kući pripadao je dio zemljišta do ceste, koji je trebao služiti za cvjetnjak, a iza kuće se nalazio veći komad zemlje s vrtom i dvorištem. Objekti i danas stoje na istom mjestu.

35. Naselje „Eugena Kvaternika“

Godine 1942., za vrijeme Drugog svjetskog rata, u Sisku je niklo radničko naselje „Eugena Kvaternika“ poznato i pod nazivom „Pavelićevo naselje“, a nastalo je nasuprot Drachovom, uz Petrinjsku cestu. Ono je napravljeno na državnu inicijativu, a kao dio općeg programa gradnje hrvatskih radničkih obiteljskih kuća. Cilj programa je bio konstruiranje modela idealnog radničkog stambenog naselja za cijelo područje Hrvatske. Izgrađeno je 18 dvojnih prizemnica u Petrinjskoj ulici i 8 u Kupskoj ulici, a useljenje prvih stanara bilo je 4. travnja 1943. godine. Objekti i danas stoje na istom mjestu.

Razdoblje tranzicije i promjene vlasničke strukture, koja je posebno intenzivna od 1990. godine, donijelo je mnoge promjene u industrijskom sektoru. Proces deindustrijalizacije je rezultiralo mnogim negativnim posljedicama: gubitak radnih mjesta i povećanje nezaposlenosti, pad velikih urbanih područja, demografske promjene (depopulacija). Investicijske potpore sektoru industrije naglo su se smanjile. Tvrtke su prešle iz društvenog, mješovitog i kooperativnog vlasništva u privatno vlasništvo. Novi vlasnici tvrtki nisu bili potpuno zainteresirani za održavanje postojeće industrijske proizvodnje, pa mnogi objekti su zatvoreni ili je njihova namjera promijenjena. Promjene u iskoristivosti objekata često su napravljene na štetu samih

objekata, postrojenja i opreme, kao što su se najčešće pretvorili u skladišta i prostora za pohranu ili su samo djelomično operativni i koriste se za malu proizvodnju i preradu

3.2. Mogućnosti

Industrijska baština Županije se sustavno proučava i promiče na području Siska te u kontekstu Gradskog muzeja Sisak, kao jednog od glavnih muzejskih ustanova u Sisačko - moslavačkoj županiji koja ima za cilj prikupiti, proučavati i predstaviti industrijsku baštinu Županije. Industrijska baština postaje element koji se može iskoristiti za izlazak iz krize industrijskih područja te osigurati stabilnost lokalne zajednice.

Gradski Muzej Sisak nastoji popularizirati industrijsku baštinu među lokalnim stanovništvom, te ih usmjeriti na drugi odraz budućeg razvoja grada. Muzej Sisak kao institucija već organizira „Dane industrijske baštine grada Siska“ u sklopu europske manifestacije „*European heritage days*“, koja djeluje među lokalnim stanovništvom, gdje se organiziranjem izložbi, predavanjima, posjetima područjima industrijske baštine, radionicama i drugim popratnim događanjima ima za cilj predstaviti izvanredne povijesne i kulturne resurse koji su obilježili povijest grada Siska od druge polovice 19. stoljeća do danas. Kroz različite dijelove tog programa, javnost se upoznaje s kvalitetnim korištenjem industrijske baštine kao potencijalom za razvoja grada Siska.

Pružajući stalnu prisutnost u lokalnoj javnosti, Muzej postupno postaje posrednik u širenju informacija između industrijske baštine, lokalnog stanovništva i stranih posjetitelja. Na temelju te činjenice, nastala je ideja o formiranju „Info - centra industrijske

baštine grad Siska - tzv. „Holandska kuća”, koji bi trebala postati središnje mjesto u prijenosu informacija između navedenih dionika kroz različite interaktivne segmente pristupačnim za širu javnost.

Takav centar bi trebao snažnije potaknuti nove ideje, nove inovativne prakse u iskorištavanju industrijske baštine i postojećih industrijskih resursa. Centar bi trebao postati veza između lokalnih obrazovnih institucija razvojem novih znanja i vještina u tumačenju i razvoju postojećih resursa na temelju industrijske baštine. Također bi trebao biti poveznica između postojeće industrijske infrastrukture i kreativne prakse u cilju stvaranja nove vrijednosti. Nekadašnji industrijski prostor pretvorio bi se u mjesto inovativnih praksi, stvaranjem novih vrijednosti, razvojem kritičkog mišljenja i razvoja zajedničkog identiteta.

S aspekta stjecanja novih znanja i sposobnosti važnu ulogu imaju obrazovne institucije. U Tehničkoj i Obrtničkoj školi stječu se specifična znanja i sposobnosti bazirana na novim tehnologijama i ručnom radu. Navedene škole potiču kreativnost i odgajaju pojedince koji je mogu kvalitetno prilagođavati novim razvojnim trendovima. Te dvije škole imaju dugogodišnju odgojno - obrazovnu tradiciju i okupljaju djecu iz cijele županije.

U Sisku djeluje tvrtka Applied Ceramics koja svoju proizvodnju bazira na novim tehnologijama te ima međunarodni značaj. Ona je smještena u objektu industrijske baštine koji je prenamijenila za nove potrebe. Iskoristila je kvalitetno izgrađen objekt nekadašnjeg Razvojnog instituta Željezare Sisak sa svom pratećom infrastrukturom i dala mu je novu namjenu. Ujedno konstantno ulaže u edukaciju radnika u svrhu unaprjeđenja njihova rada. Ta firma je kvalitetan primjer iskorištavanje postojećih industrijskih kapaciteta u svrhu proizvodnje bazirane na novim tehnologijama i

specifičnim znanjima.

Gradski muzej Sisak funkcionira kao mjesto u kojem se čuvaju ostaci bogate prošlosti grada, ali i kao mjesto konstantne edukacije svih dobnih skupina o vrijednosti očuvanja baštine za budući razvoj grada. Tu se mogu steći osnovna znanja o važnosti industrijske baštine grada i njegova potencijalna iskorištavanja u skladu sa zakonskim okvirima. Ujedno se industrijska baština promatra s razine identiteta, te se naglašava njezina važnost u povijesti grada. Na taj način se potiče svijest o važnosti takvog tipa baštine u kontekstu lokalnog identiteta što je izuzetno bitno u gradu koji je u procesu deindustrijalizacije počeo gubiti svoje osnovne razvojne elemente.

Navedene institucije važne su zbog poticanja stjecanja novih znanja i sposobnosti, radnih navika, odnosa prema lokalnoj sredini i formiranja pojedinaca koji mogu postati važna komponenta za razvoj grada u budućnosti. Ujedno se sve navedene institucije mogu umrežavati i raditi na zajedničkim projektima što povećava mogućnost kvalitetnijeg razvoja grada na bazi baštine i modernih tehnologija.

Kroz ovaj koncept, razvoj industrijske kulture kao specifičan segment razvoja sublimira sve gore navedeno, vidljivost baštine, dostupnost javnosti, razvoj novih inovativnih praksi zasnovanih na industrijskom identitetu te povezanost između mnogih institucija. Na ovaj način, industrijska kultura postaje veza u stvaranju strategije za budući razvoj na lokalnoj razini, veza između brojnih institucija (naslijeđa, obrazovnih, ekonomskih), kako bi se iz postojećih intelektualnih i tehnoloških resursa stvorile nove vrijednosti s ciljem poboljšanja određenih područja u gospodarskom, infrastrukturnom i demografskom sektoru. Industrijska kultura je neizbježna posljedica industrijskog razvoja

i ne može se promatrati odvojeno.

U ostalim dijelovima Županije, industrijska baština treba biti predstavljena u kontekstu razvoja pojedinih lokalnih zajednica. To bi trebalo prethoditi sustavnim istraživanjem koje će biti osnova u cilju revitalizacije industrijske baštine i kvalitetnog iskorištavanja za dobrobit zajednice.

3.3. Analiza regionalnog statusa

Postoji nekoliko ključnih odrednica teritorijalne podjele Županije. Prvi je grad Sisak, kao središnji prostor u kontekstu uprave i gospodarstva. Ostali prostor čini područje Banovine koja se nalazi između rijeka Une i Kupe, također postoji područje Pounje koje se nalazi uz rijeku Unu i graniči s Bosnom i Hercegovinom, a treći je prostor područja Moslavine koji je puno kompaktniji nego na području Banovine, te je snažno razvio zajednički identitet.

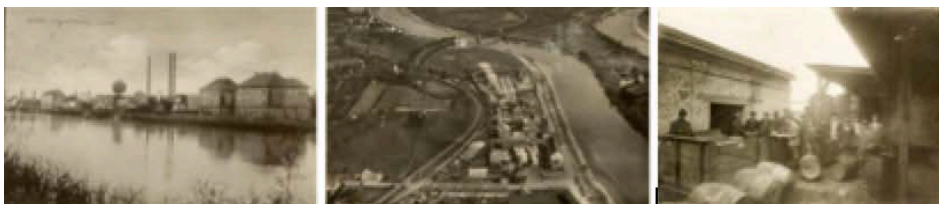
Županija graniči s daljnjim pograničnim područjima; područje Slavonije koji je također složeno područje, područje Turopolja, koji je također razvio svoj vlastiti identitet, ali se većina područja nalazi u sklopu Zagrebačke županije, područje Posavine je vrlo specifično i vrlo složeno, područje Pokuplja koji ima iste pokazatelje kao i na području Posavine te granično područje Korduna u kojima je najveći centar je grad Glina.

Specifična teritorijalna struktura Županije ukazuje na to da je ovo područje visoke teritorijalne jedinice u kojoj postoji nekoliko područja koji su razvili svoje vlastite identitete i vlastitu svijest o

lokalnom području. Navedeni identiteti administrativno su odvojeni i doprinose problem u formiranju zajedničkog identiteta. Na područje Banovine nalaze se ostaci bivše proizvodnje rudarstva, talionice te ostaci drvne industrije. Navedeni kompleksi se nalaze na širokom području te su sada gotovo potpuno zanemareni. To se osobito odnosi u općini Dvor, na krajnjem rubu županije, gdje su očuvani ostaci talionice na području Bešlinca što je jedinstven primjer takvog kompleksa u hrvatskoj regiji. Bitno je naglasiti kako je na navedenom području bio prisutan razvoj rudarstva te su posljednjih rudnici bili zatvoreni 60 - ih godina 20. stoljeća. Sjećanje na tradiciju rudarstva i proizvodnje i metala zajedno s drugim segmentima industrijske baštine pruža mogućnost na raspravu o budućem razvoju područja koje bi moglo doprinijeti razvoju specifičnih strateških dokumenata u kojima je industrijska kultura posebno naglašena kao moguća podrška budućeg razvoja područja. Za područje Banovine je bila obilježena tradicija iskorištavanja šumskih resursa i postojanje pilana iz druge polovice 19. stoljeća. Drvo kao materijal pruža mogućnost poticanja razvoja kreativnih industrija u tom području.

Kao najveći grad na području Banovine je grad Petrinja, gdje također postoji potencijal za suradnju između proizvodnih, obrazovnih i kulturnih institucija. U gradu Petrinji postoji namjera pretvoriti bivšu staru elektranu „Munjara” u Muzej industrijske baštine. Grad Petrinja je sjedište Pedagoškog fakulteta koja je ovo područje otvara velike mogućnosti za suradnju na razvojnim projektima.

Na području Moslavine je poznato iskorištavanje šumskih resursa, kao i rudarska industrija a od druge polovice 20. stoljeća, za eksploataciju nafte i prirodnog plina. Kao središnje točka tog područja je grad Kutina, koji predstavlja gospodarsko središte tog

područja, a ima tradiciju razvoja kemijske industrije.

Na temelju prikazane analize može se utvrditi kako gradovi Sisak, Kutina i Petrinja predstavljaju središnje točke poticanja razvoja industrijske kulture Županije koji će kao ekonomski, administrativni, obrazovni i kulturni centri sa svojim resursima biti u mogućnosti promicati razvoj obrazovanja, turizma, inovativnosti i kreativnih industrija.

4 ARGUMENTI

Ovim poglavljem dan je pregled razloga te potencijala industrijske kulture Sisačko-moslavačke županije koji ju u odnosu na okruženje čine jedinstvenom, posebnom i vrijednom. Industrijska kultura Županije ima ogroman potencijal za unaprjeđenje i razvoj. Prije svega, nužno je približiti njene vrednote mlađim naraštajima kojima je bliži suvremeniji i moderniji način života, te kreirati aktivnosti koje će ih uključiti u dizajniranje kulture specifične na ovo područje. Identificirani su razlozi zbog kojih je važno motivirati širu javnost, posebice mlade, kulturne i muzejske institucije te sve ostale ključne lokalne dionike, radi aktivnog uključivanja u kreiranje aktivnosti kojima će se valorizirati potencijali bogate industrijske baštine te razvijati industrijska kultura. Spomenuti razlozi, navedeni su kako slijedi:

- **Industrijska kultura kao jedinstveno obilježje regije**

Industrijska baština Sisačko-moslavačke županije polazna je točka za stvaranje jedinstvenog industrijskog kulturnog profila. Bogata povijest te u lokalnom prostoru prepoznatljiva industrijska

postrojenja mogu se upotrijebiti kroz razne promotivne, kulturne, turističke, poduzetničke i ostale aktivnosti, što bi pridonijelo jedinstvenosti lokacije.

- **Industrijska kultura kao element jačanja lokalnog identiteta**

Identitet gradova koje je do 90-tih godina 20.-tog stoljeća bio tradicionalno industrijski, mijenjao se tijekom tranzicijskog perioda, a mijenja se i danas pod utjecajem globalizacije, modernizacije tehnologija i novih ekonomskih trendova. Otvorenost, hrabrost i samopouzdanje svih lokalnih dionika važno je u pronalasku novih ideja i proaktivnog djelovanja. Osim njegovanja tradicionalnih vrijednosti, potrebno je i eksperimentirati, razvijati se i baviti vlastitim lokalnim identitetom koji je specifičan za ovu regiju.

- **Industrijska kultura pridonosi atraktivnosti lokacije**

Vanjska percepcija stare industrije često je negativna i povezana s „prašinom”. Percepcija je to koju zasigurno treba mijenjati. Kroz kulturne aktivnosti moguće je mijenjati percepciju, te industrijskim lokalitetima dati novo obilježje i stvoriti “novu sliku”. Pri tome je važno marketinškim aktivnostima raditi na prepoznatljivosti, odnosno atraktivnosti lokacija poput Željezare, Hrebosa, Rafinerije nafte Sisak, Industrijska baština i kultura svakako imaju potencijala za promicanje regije. Posjetitelji, umjetnici i investitori mogu biti informirani o atraktivnostima i mogućnostima koje Županija nudi, kroz centre za posjetitelje te organizirana stručna vodstva (poput onih koje organizira Gradski muzej Sisak tijekom obilježavanja Dana industrijske baštine koji se održavaju svaka godine u jesen).

- Stvaranje modernije slike industrijske kulture

Nekada je percepcija industrije bila povezana sa slikom velikih industrijskih pogona poput željezare ili rafinerije. Danas, u situaciji kada smo udaljeni od tradicionalne industrije, moguće je izgraditi novu, moderniju industrijsku kulturu koja je kreativna i zabavna. Pri tome važno je očuvati tradicionalne vrijednosti, te kombinacijom “starog” i “novog” moguće je stvoriti preduvjete za razvoj nove industrijske kulture koja će zadovoljiti kulturne potrebe svih generacija, posebice mladih.

- Industrijska kultura kao oblik razonode

Kultura je korijen društva i jedan je od brojnih elemenata za uravnotežen život. Aktivno sudjelovanje u kulturi lokacije stvara i nudi brojne mogućnosti za oblikovanje slobodnog vremena: kroz život u zajednici, kroz članstvo u civilnim organizacijama povezanih s kulturom, umjetnosti, glazbom, običajima, te kroz kreiranje i sudjelovanje u kulturnim događanjima.

- Potencijal industrijske kulture kao doprinos turizmu

Mapiranje industrijskih lokaliteta grada Siska i promicanjem industrijske baštine kroz obilježavanje dana industrijske baštine u Sisku, već je privuklo određeni broj posjetitelja. No osim u Sisku, važno je promicati i industrijsko kulturno nasljeđe ostalih gradova s područja Sisačko-moslavačke županije poput petrokemijske industrije u Kutini, prehrambene industrije u Petrinji, te drugih. Atraktivna turistička ponuda može biti element za privlačenje posjetitelja, pri čemu je važno osigurati im jedinstveni i poseban turistički doživljaj.

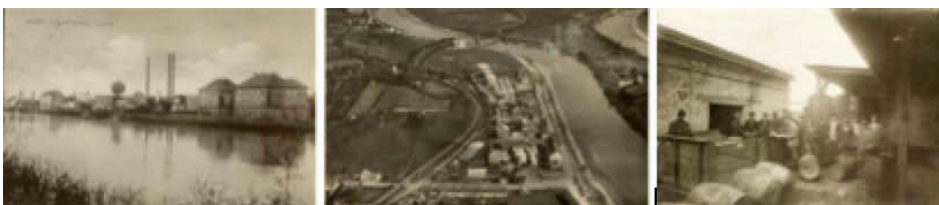
- Industrijska kultura, te promicanje poslovne i inovacijske aktivnosti regije

U drugoj polovici 20. stoljeća, Željezara Sisak prepoznala je važnosti ulaganja u razvoj, istraživanje i ljudske potencijale, te osnovala Instituta za razvoj i istraživanje u Sisku. Taj duh prošlog stoljeća koji je bio usmjeren poticanju razvoja, stvaranja novih vrijednosti, privlačenja i zadržavanja radne snage, nužno je oživjeti. On može biti pokretač nekih novih snaga usmjerenih budućem razvoju ove regije.

S obzirom na nove gospodarske trendove, osim zadržavanja postojeće industrije, poticanja razvoja poduzetničkih aktivnosti te privlačenja novih investicija, neophodno je poticati i nove kreativne industrije koje imaju potencijal stvaranja novih vrijednosti i otvaranja novih radnih mjesta.

Trenutno na području Sisačko-moslavačke županije, razvoj kreativnih industrija je na samom početku. Iz toga razloga, Županija planira provoditi mjere usmjerene poticanju razvoja inovacija, a koje mogu unaprijediti poslovanje postojećih poduzetnika, kao i doprinijeti razvoju novih i kreativnih start-upova.

Pri tome važno je održavati raznolikost lokalne zajednice, te ju pozicionirati kao atraktivno mjesto za život i rad.

5 SLJEDEĆI KORACI

5.1. Kulturni i industrijski turizam

Bogata kulturno - povijesna baština Sisačko-moslavačkoj županiji se temelji na razvoju raznih oblika kulturnog turizma, međutim većina objekata kulturne i industrijske baštine u Županiji ne koristi se dovoljno u turističke svrhe i u svrhu prenamjene objekata. Mnogi objekti su u lošem stanju te se ne nalaze na turističkoj karti Županije. Veliki potencijal je svakako mogućnost razvoja tzv. industrijskog turizma koji je selektivni oblik kulturnog turizma. Težište razvoja grada Siska do kraja 19. stoljeća bila je kemijska, metalna, prehrambena i drvna industrija te stoga koristeći turizam u obliku turističkih obilazaka industrijskih postrojenja industrijske baštine grada Siska mogao bi pružiti višestruke pozitivne učinke na cjelokupni razvoj Županije.

5.2. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

Županija kao staro industrijsko područje okrenula se promjenama, zbog globalizacije i ekonomskih procesa transformacije okreće se turizmu i razvoju malih i srednjih poduzeća temeljenih na primjeni novih informacijskih tehnologija u svrhu regionalne revitalizacije.

Jedan takav primjer prenamjene industrijskog prostora, je tvrtka Applied Ceramics u Sisku. U bivšem Institutu Željezare Sisak, tvrtka je osnovana u svrhu proizvodnje keramičkih komponenti koje se koriste u opremi za izradu mikročipova. Također, pozitivni

primjeri odnose se na poslovni inkubator Pisak i kulinarski institut KUL IN koji se također nalaze na navedenoj lokaciji.

Razvoj industrijskog turizma te malog i srednjeg poduzetništva pruža novu mogućnost razvoja upotrebne vrijednosti industrijskih objekata i njihove povijesne funkcije kako bi se na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini naglasila važnost zaštite i očuvanja povijesnih industrijskih postrojenja.

Na ovaj način, industrijska postrojenja postala su neophodan temelj za razvoj inovativnih turističkih proizvoda koji se odnose na industrijsku baštinu i uspješne moderne turističke proizvode. Razvoj turizma na temelju industrijske baštine, nudi brojne učinke za razvoj i širenje pristupa o tome kako se industrijska kultura može se koristiti za poticanje gospodarskog razvoja, kao i za promjenu društvenih postavki i percepcija.

Uzimajući u obzir trenutnu gospodarsku situaciju, Sisačko-moslavačka županija donijela je Operativni program poticanja malog gospodarstva i turizma kojim se nastoji pridonijeti povoljnijem okruženju razvoja gospodarstva. Provedba operativnog programa planirana je županijskim proračunom. Provedba mjera usmjerena je ka ostvarivanju dva osnovna cilja:

- ublažavanje negativnih posljedica dugoročnih gospodarskih kriza kroz specifične ciljane poticajne mjere (refinanciranje poduzetničkih kredita iz prethodnog razdoblja, bespovratne potpore za najmanje gospodarske subjekte (obrtnici, mikro trgovačka društva) i dr.,

- poticanje novih ulaganja u ključnim sektorima (industrija, energetika, turizam, itd.) kako bi se pokrenuo ponovni gospodarski rast cjelokupnog županijskog gospodarstva, s posebnim naglaskom na smanjenje velikog broja nezaposlenih osoba.

6 MEĐUNARODNA SURADNJA

Sisačko-moslavačka županija, u suradnji s projektnim partnerima iz Austrije, Njemačke, Italije, Slovenije, Češke, Poljske i Belgije provodi projekt “Nova industrijska kultura u Središnjoj Europi” / „A New Industrial Culture in Central Europe,, - InduCult 2.0 - financiranog sredstvima programa Središnja Europa 2014.-2020., u razdoblju od 2016.- 2019. godine. „Inducult2.0“.

U okviru radnih paketa“ Uspostava i promicanje koncepta industrijske kulture u industrijskim regijama Središnje Europe“, Županija će izraditi koncept industrijske kulture u svrhu promicanja regionalne dodane vrijednosti industrijske kulture.

Putem radnog paketa „Regionalni identitet industrijske“ Županija će ojačati regionalni industrijskog identiteta i primijeniti inovativni edukativni pristup u svrhu promicanju revitalizacije industrijskog kulture i senzibilizirati javnost o kulturnom industrijskom nasljeđu.

U okviru radnog paketa „Implementacija industrijske kulture za privlačenje radne snage i povezivanja tvrtki“, organizirat će se edukativne radionice za učenike srednjih strukovnih i tehničkih škola s ciljem privlačenja inicijativa u industrijskoj kulturi.

S ciljem poticanja kreativnosti i inovativnosti u industrijskom okruženju navedenog radnog paketa, izraditi će se koncept za osnivanje kreativnog centra za mlade koji će biti centar neformalnog obrazovanja s ciljem kako bi se mlade i nezaposlene osobe upoznale važnost i značaj vrijednosti industrijskog identiteta područja.

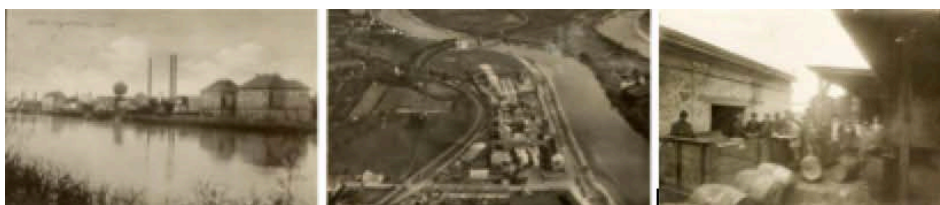
Županija namjerava povećati svijest o vrijednosti objekata industrijske baštine i kulture kako bi se omogućilo aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u očuvanju i povezivanju postojeće industrijske baštine s kreativnom industrijom.

7 ZAKLJUČCI

Osnovni preduvjet za očuvanje industrijske baštine svakako je edukacija stanovništva i vlasnika industrijskih objekata industrijske baštine kao važnog segmenta lokalnog i nacionalnog nasljeđa i potencijala za komercijalni rast.

Na temelju sustavne analize, problemi su prepoznati na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Problemi na državnoj razini uključuju nepostojanje učinkovitog sustava za zaštitu industrijske baštine kroz pravne i administrativne mjere koje pridonose uništavanju industrijske

baštine, a na drugoj strani su prisutni lokalni problemi koji se odnose na neriješene vlasničke odnose i disperziju vlasništva industrijske baštine. Većina imovine je državne imovine što predstavlja teškoće u donošenju odluka o upravljanju tim objektima što dovodi do zanemarivanja industrijske baštine.

Također, tu je i nedostatak sustavnog i sveobuhvatnog pristupa za obnovu industrijske baštine s jedinstvenim provedbenim planom, svrhom, planom rekonstrukcije i što je najvažnije, planom upravljanja i financijskim planom koji će definirati metodu financiranja i održivost određenih područja i projekata.

Potrebno je izraditi strategiju očuvanja i upravljanja industrijske baštine na lokalnoj i državnoj razini. Nadalje, potrebno je primijeniti pozitivna iskustva iz inozemstva te uključiti javnost, zainteresirane pojedince i organizacije civilnog društva u procese odlučivanja o prenamjeni i sadržaju objekata industrijskih baštine, što bi svakako doprinijelo njihovom očuvanju.

U svrhu razvoja industrijske baštine postoji potreba da se razvije centar industrijske baštine Županije koji će sustavno istraživati, vrednovati i promicati industrijsku baštinu područja i širiti informacije o alternativnim metodama prenamjene industrijskog prostora.

U suradnji s lokalnim i regionalnim sudionicima, potrebno je napraviti registar industrijske baštine koji će prikazati situaciju i informaciju o vlasničkim odnosima industrijske baštine kako bi se predložila rješenja za revitalizaciju industrijske baštine i lakšeg upravljanja programom.

Zajedničkom suradnjom između privatnog, javnog, i civilnog

sektora potrebno je ojačati znanje i vještine zaposlenika za održivo upravljanje industrijskom baštinom.

Prenamjeni industrijske baštine potrebno je pristupiti planirano s jasnim programima, s ciljem njihove reintegracije u suvremene urbane sadržaje.

Primjeri dobre prakse gradove Europske unije trebaju poslužiti u svrhu revitalizacije industrijske baštine.

Uz razvijenu viziju i strategiju upravljanja industrijske baštine na regionalnom i nacionalnom nivou, namjera je zaštititi, interpretirati i održivo upravljati industrijskom baštinom.

U okviru provedbe strateških smjernica za razvoj industrijske baštine potrebno je uključiti čitav niz institucija iz javnog, poslovnog i civilnog sektora, gdje će temeljni izvori financiranja za provedbu strateških smjernica za razvoj industrijske baštine uključiti nacionalne i EU fondove.

Industrijska kultura Sisačko-moslavačke županije mogla bi se definirati kao nova kombinacija kvalitetnih turističkih proizvoda, uz očuvanje i poticanje regionalnog identiteta i vjerodostojnosti kako bi se razbile predrasude o beskorisnosti starih industrijskih zona.

U tom kontekstu, područje Sisačko-moslavačke županije moglo bi postati središte industrijske kulture u kontinentalnoj Hrvatskoj.

8 KONTEKST

Sisačko-moslavačka županija zajedno s partnerima iz Njemačke, Austrije, Češke, Italije, Slovenije i Poljske, provodi projekt Nova industrijska kultura u Središnjoj Europi“ / „*A New Industrial Culture in Central Europe*„ - *InduCult 2.0* financiran sredstvima programa Središnja Europa 2014-2020.

Aktivnosti projekta su usmjerene na očuvanju industrijske baštine, poticanja obnove industrijskih područja kao i povećanje atraktivnosti gradskih centara i informiranja javnosti o potencijalima industrijske baštine regije.

Projekt Nova industrijska kultura u Središnjoj Europi“ / „*A New Industrial Culture in Central Europe*„ - *InduCult 2.0* promiče koncept industrijske kulture u industrijskim regijama Središnje Europe, primjenjuje industrijsku kulturu kao jedinstveno obilježje regionalnog identiteta, potiče razvoj potencijala industrijske kulture te pruža potporu inicijativama, razvoju kreativnosti i inovativnosti u industrijskom okruženju te njenim ostacima.

Analiza industrijske kulture Sisačko-moslavačke županije potiče i promovira dodanu vrijednost industrijske kulture na temelju koje će se izraditi regionalna strategija industrijske kulture Sisačko-moslavačke županije.

Sisačko-moslavačka
županija

OTKRIJTE VIŠE O PROJEKTU
INDUCULT2.0:

www.inducult.eu

KONTAKT:

Sisačko-moslavačka županija
Upravni odjel za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove
Europske unije
Stjepana i Antuna Radića 36, 44 000 Sisak
www.smz.hr

Marija Ljubešić Radočaj
e-mail: marija.ljubesic@smz.hr
Snježana Tomašević
e-mail: snjezana.tomasevic@smz.hr

Projekt je financiran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru programa INTERREG SREDIŠNJA EUROPA.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Sisačko-moslavačke županije, te ne odražava nužno mišljenja i stavove Europske unije.